

Openingstekst:

Een beeld voor het onvoorstelbare. De gekruisigde Jezus leeft. En met de verbijsterde, sprakeloze en bange vrouwelijke discipelen staan we sprakeloos. Maar bang als ze zijn, zijn ze ongelooflijk moedig. Zij staan er toch maar. Opnieuw. Geen man te zien. En ze vragen zich af: Wat is dit? Wat betekent dit? Een vermoeden bekruipt hen en ons, dat alles anders kan zijn. Dat alles veel lichter kan zijn dan we dachten. Dat de zwaartekracht van het lijden opgelost kan worden in lichtheid en lichtstralen.

Zo roepen wij uit op deze morgen, met de kerk van alle tijden en alle plaatsen:

Christos anèsti	-	gemeente antwoordt:	Alithoos anesti
Christus resurrexit	-		Vere resurrexit
Al-Mesich Qaam	-		Haqqaan Qaam
Christ has risen	-		He has risen indeed
Le Christ est ressuscité	-		Il est vraiment ressuscité
Christ ist erstanden	-		Wahrhaft erstanden.
De Heer is opgestaan	-		Hij is waarlijk opgestaan!

Lezing: Johannes 20, 1-18

Vroeg op de eerste dag van de week, toen het nog donker was, kwam Maria van Magdala bij het graf. Ze zag dat de steen voor het graf was weggehaald. Ze liep snel weg, naar Simon Petrus en de andere leerling, van wie Jezus veel hield, en zei: 'Ze hebben de Heer uit het graf weggehaald en we weten niet waar ze Hem nu neergelegd hebben.' Petrus en de andere leerling gingen op weg naar het graf. Ze liepen beiden snel, maar de andere leerling rende vooruit, sneller dan Petrus, en kwam als eerste bij het graf. Hij boog zich voorover en zag de linnen doeken liggen, maar hij ging niet naar binnen. Even later kwam Simon Petrus en hij ging het graf wel in. Ook hij zag de linnen doeken, en hij zag dat de doek die Jezus' gezicht bedekt had niet bij de andere doeken lag, maar apart opgerold op een andere plek. Toen ging ook de andere leerling, die het eerst bij het graf gekomen was, het graf in. Hij zag het en geloofde. Want ze hadden uit de Schrift nog niet begrepen dat Hij uit de dood moest opstaan. De leerlingen gingen terug naar huis.

Maria stond bij het graf en huilde. Huilend boog ze zich naar het graf, en daar zag ze twee engelen in witte kleren zitten, een bij het hoofdeind en een bij het voeteneind van de plek waar het lichaam van Jezus had gelegen. 'Waarom huil je?' vroegen ze haar. Ze zei: 'Ze hebben mijn Heer weggehaald en ik weet niet waar ze Hem hebben neergelegd.' Na deze woorden keek ze om en zag ze Jezus staan, maar ze wist niet dat het Jezus was. 'Waarom huil je?' vroeg Jezus. 'Wie zoek je?' Maria dacht dat het de tuinman was en zei: 'Als u Hem hebt weggehaald, vertel me dan waar u Hem hebt neergelegd, dan kan ik Hem meenemen.' Jezus zei tegen haar: 'Maria!' Ze draaide zich om en zei: 'Rabboeni!' (Dit Hebreeuwse woord betekent 'meester'.) 'Houd Me niet vast,' zei Jezus. 'Ik ben nog niet opgestegen naar de Vader. Ga naar mijn broeders en zeg tegen hen dat Ik opstijg naar mijn Vader, die ook jullie Vader is, naar mijn God, die ook jullie God is.' Maria van Magdala ging naar de leerlingen en zei tegen hen: 'Ik heb de Heer gezien!' En ze vertelde alles wat Hij tegen haar gezegd had.

Overweging

Lieve mensen hier bij elkaar, en u thuis of onderweg,
Opnieuw zijn wij bij elkaar, en luisteren naar dat oude verhaal. Een niet te begrijpen verhaal over een goed mens, die dood was, en opstond uit de dood. Een beter te begrijpen verhaal over de ervaring van andere mensen, mannen en vrouwen, van wie we namen kennen, die met hem onderweg waren. Die hoop hadden, dat met hem iets ten goede zou keren. Over een ervaring, die die mensen hadden. Een leeg graf. Angst, onbegrip, en dan een vermoeden, die hoop wordt. Een hoop die kracht werd, die samenbracht. Die nog steeds kan samenbrengen en kracht geven.

“Op de eerste dag van de week, toen het nog donker was”, schrijft Johannes, en zinspeelt op Genesis 1. Want ook hier gaat het over een nieuw begin.

De TeNaCh laat het verhaal van God en mensen bij de schepping beginnen. Niet als een historische verklaring, maar als geloofsuitspraak. Als een liturgisch begin. In het Joodse geloof begin je het nieuwe jaar door te lezen van de schepping. Deze wereld is een geschenk, waarin mensen mogen leven en werken. Waar God zich om mensen bekommert en vrijheid geeft. En waar begon allemaal? Jawel, in een tuin. Ook hier begint het in een tuin. Ook hier is het nog donker. Het licht moet nog komen. En misschien wordt het dan goed, deze nieuwe eerste dag. Net als in dat eerste verhaal zien we in die tuin ÉÉN man, en ÉÉN vrouw. In het Johannesevangelie is die ene vrouw in de tuin Maria van Magdala.

Maria komt naar het graf om te kijken. Geen vermelding van specerijen. Hier komt Maria met legen handen. Zijn brengt alleen zichzelf mee. Zij ziet een open graf, en rent direct weg. Hier moeten mannen bij gehaald worden! Die doen wat mannen doen. De ene is bang, en kijkt liever, de ander durft naar binnen. Graven zijn altijd eng. Ze zien niets. En gaan terug naar huis. Geen wachters, geen aardbeving. Geen sneeuw witte kleren. Stilte nu. Nog steeds in alle vroegte.

Maria van Magdala is alleen. Wat een rust en kalmte hier. Een tuin. Groen. Voor wie Jeruzalem kent: het is inderdaad een grote overgang, als je vanuit de Souq van de Oude Stad, vol koopwaar, stenen, modder, afval, door een van de stadsmuren naar buiten komt, en dan (in het bijzonder aan de kant van de Olijfberg) naar beneden gaat, en daar – tussen heuvels in Gethsemane bezoekt. Stilte, schaduw, de stad lijkt ineens ver weg. Geen hitte, lawaai, teveel mensen, geschreeuw, handel, bedelaars. Weg zijn nu ook de mannen, de leerlingen.

Ook dat beeld van de tuinman, daar kunnen wel iets mee. Met onze siertuinen, liefde voor natuur, geïmporteerde en indigene bomen en planten. Dat Jezus in zo'n omgeving verschijnt, lijkt te passen. Ik heb inmiddels gemerkt hoe vaak hier de beroemde schets van Rembrandt in preken over Johannes 20 wordt gebruikt. Hoed op zijn hoofd. Heel gewoon en benaderbaar. Een beeld dat ons past. Niets onnatuurlijks, niet dat gedoe met aardbevingen, Romeinse wachters, niet veel vrouwen, niet meer engelen. Gewoon: een op een.

Maria is alleen. Maria is diep bedroefd. Zij huilt. En huilend buigt ze zich naar het graf. Kort en bondig, schetst Johannes de diepte, de wanhoop, het gemis. Is dit misschien ook een reden dat velen dit Paasevangelie zo mooi vinden? Dat verdriet er benoemd wordt? Dat de pijn van het leven zich niet eenvoudig laat ondersneeuwen of wegpoetsen? Aangesproken worden op je verdriet, het is nogal wat. Ook omgekeerd, iemand die je goed kent, aanspreken op zijn of haar verdriet, doe je niet zomaar.

Dan neemt het verhaal een wending: Maria wordt aangesproken op haar verdriet: waarom huil je? Eerst door engelen, schrijft Johannes. Dan nog een keer, door Jezus, die ze niet herkent. Zij denkt dat hij de tuinman is en zegt: 'Als u Hem hebt weggehaald, vertel me dan waar u Hem hebt neergelegd, dan kan ik Hem meenemen.'

Heel apart dat “ik”. Zeker voor een collectieve cultuur als in het Midden-Oosten. Zij zelf? Alleen? Heel indrukwekkend, dat haar verdriet het denken in oplossingen blijkbaar niet in de weg staat. En dat zij zichzelf hiertoe in staat acht.

En dan die intense ontmoeting uitgedrukt in tweemaal één woord. Maria! (Ik heb je bij je naam geroepen!). En het antwoord: Rabbouni. Dit maakt duidelijk: Mijn leermeester! Mijn spiritueel leider en voorbeeld! Zij is geen verwarde, emotionele vrouw, maar een volwaardig leerling van haar meester. In die kleine woordenwisseling schetst Johannes een diepe verbinding tussen leerlinge en leermeester. Een diepmenselijke relatie, van een menselijkheid die de mannelijke leerlingen niet konden opbrengen. Erbij blijven bij het kruis. Naar het graf gaan. En nu hier bij het graf.

Vorig jaar lazen we de beschrijving van Lucas, waarin ruim plaats is voor “de vrouwen die met Jezus uit Galilea meegekomen waren”. Heel bijzonder. Mochten ze dat van hun mannen of vaders? Waren ze financieel onafhankelijk? Ja, waarschijnlijk wel! Anders namen ze de ruimte!

En zo diep als de ontmoeting is, zo bondig sluit het verhaal af. Houd mij niet vast! Ga en vertel mijn broeders, zegt de opgestane. Van een op een wordt het hier de gemeenschap, die in beeld komt. Maria mag vertellen wat ze gezien heeft. Wij noemen dat “verkondigen”. Maria mag de leerlingen uitleggen, wat de bedoeling is (wij noemen dat tegenwoordig “leiderschap”). Zij mag verhalen wat haar overkomen is. En richting geven.

Verdriet wordt vreugde. Verbijstering wordt helderheid. Eenzaam verdriet wordt samen lofzingen en vreugde delen. Houd hem niet vast. Hij is midden onder ons. In brood en wijn, in medemens, is hij ons gegeven. Rabbouna. Onze meester.

Slottekst: van Cor van Bree, die vorig jaar op deze 5^e april overleed, in dierbare nagedachtenis.

Pagina 47: (licht gekort en geredigeerd)

“Maria Magdalena (...) mag niet in de tuin blijven maar moet naar de broeders gaan om hun te vertellen dat Jezus opstijgt naar zijn Vader. Ze wordt de wereld ingestuurd. (...). De Godservaringen in de Bijbel en ook de Jezus-ervaringen blijven niet in het innerlijk steken. Ze hebben een praktische uitwerking en die kan maatschappelijk of politiek zijn. (...). Het spirituele blijft niet in de lucht zweven!

Het lege graf is ongetwijfeld het centrale Paas-symbool. (...). Een lege plek als centrum van het geloof. Dat zouden we mystiek kunnen duiden. God is in zijn afwezigheid juist de Aanwezige. Het centrum is ergens anders dan in het graf. Niet bij de doden, maar bij de levenden. De graven van vorsten wijzen op het verleden. Het lege graf van Christus wijst naar de toekomst.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl